

Briselē, 14.10.2021.
COM(2021) 636 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

par ES jaunatnes stratēģijas (2019.–2021. gadam) īstenošanu

{SWD(2021) 286 final} - {SWD(2021) 287 final}

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

par ES jaunatnes stratēģijas (2019.–2021. gadam) īstenošanu

Satura rādītājs

1.	Ievads.....	2
2.	Ko nozīmē būt jaunam Eiropā šodien?.....	2
3.	Ieskats jaunatnes nozarē	5
4.	Progress virzībā uz vispārējiem mērķiem.....	5
	Iesaistīšana	8
	Saikņu veidošana	10
	Iespēju veicināšana.....	11
5.	Galvenie instrumenti sadarbības un savstarpējas mācīšanās atbalstam.....	13
6.	Secinājumi un nākotnes izredzes ES sadarbībai jaunatnes jomā.....	17

1. Ievads

ES sadarbība jaunatnes jomā sākās 2002. gadā, nodrošinot politikas satvaru ES jaunatnes programmām, kas īstenotas kopš 1988. gada. ES jaunatnes stratēģija 2019.–2027. gadam¹ ir trešās paaudzes satvars. Tās pamatā ir divējāda pieeja: a) ar jaunatni saistītu iniciatīvu iekļaušana visās politikas jomās un b) pievēršanās galvenajām jomām jaunatnes nozarē: iesaistīt, veidot saiknes, veicināt iespējas. Šajā 2021. gada ES ziņojumā par jaunatni ir novērtēts progress attiecībā uz ES jaunatnes stratēģijas 2019.–2021. gadam mērķu un prioritāšu sasniegšanu. Tas attiecas uz pirmo ES triju gadu darba plānu jaunatnes jomā saskaņā ar pašreizējo ES jaunatnes stratēģiju, kas aptver divas Padomes prezidentvalstu trijotnes.

2. Ko nozīmē būt jaunam Eiropā šodien?

Kā norādīts pievienotajā dienestu darba dokumentā par jauniešu situāciju², jauniešu piekļuve tādām iespējām kā izglītība, nodarbinātība, mobilitāte un demokrātiskā līdzdalība uzlabojās līdz 2019. gada beigām pirms Covid-19 pandēmijas uzliesmojuma. Pandēmijas ietekmē tika pārtraukta izglītība, apmācība un citi mācību pasākumi un tika zaudētas nodarbinātības un karjeras iespējas, tā arī izraisīja sociālo izolāciju un garīgās veselības problēmas.

Pirms Covid-19 pandēmijas: jaunieši Eiropā bija arvien mobilāki un veidoja arvien ciešākas saiknes, taču bija vērojamas atšķirības izglītībā un sociālekonomiskā nevienlīdzība

2019. gadā ES28 dalībvalstīs dzīvoja aptuveni 86 miljoni jauniešu³ (sestā daļa iedzīvotāju bija vecumā no 15 līdz 29 gadiem). Jauniešu īpatsvars kopējā ES iedzīvotāju skaitā no 2010. līdz 2019. gadam samazinājās par 1,8 procentpunktiem (vislielākais samazinājums bija Baltijas un Austrumeiropas reģionos), kas apliecina ilgtermiņa tendenci jauniešu skaitam samazināties. Tomēr paralēli tam no 20. gadsimta 90. gadiem ir paātrinājusies jauniešu migrācija Eiropā un uz Eiropu.

2019. gadā katrs trešais jaunietis ES ziņoja, ka vismaz divas nedēļas ir uzturējies ārzemēs, lai studētu, mācītos, strādātu, piedalītos apmaiņas programmā vai veiktu brīvprātīgo darbu⁴. Vairāk nekā 40 % jauniešu, kuri apsvēra iespēju doties uz ārzemēm mācīties vai veikt brīvprātīgo darbu, bet šo mērķi neīstenoja, norādīja, ka tas ir saistīts ar nepieciešamo finanšu līdzekļu trūkumu, vai kā iemeslu minēja ģimenes, personiskus vai ar darbu saistītus iemeslus.

Pēdējos gados līdz pat Covid-19 pandēmijas uzliesmojumam Eiropas valstu ekonomika virzījās uz atveseļošanas no ekonomikas krīzes. Tomēr 2019. gadā vairāk nekā 5 miljoni ES28 dalībvalstu iedzīvotāju vecumā no 15 līdz 29 gadiem joprojām bija bez darba (6,3 % no visiem jauniešiem vecumā no 15 līdz 29 gadiem jeb 11,1 % no jauniešu darbaspēka). Laikā no 2015. līdz 2019. gadam jauniešu bezdarba līmenis visās ES dalībvalstīs samazinājās, taču tas

¹ Kā pieņemts ar Eiropas Savienības Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju rezolūciju par regulējumu Eiropas sadarbībai jaunatnes jomā: Eiropas Savienības jaunatnes stratēģija 2019.–2027. gadam, OV C 456, 18.12.2018., 1.–22. lpp.

² Jauniešu definīcijas atšķiras, taču ES līmenī statistikas vajadzībām bieži tiek izvēlēts vecumposms no 15 līdz 29 gadiem.

³ Ja nav norādīts citādi, šajā ziņojumā izmantotie dati ir iegūti no Eurostat tiešsaistes datubāzes:

⁴ <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>. Šajā kontekstā par jauniešiem uzskata personas vecumā no 15 līdz 29 gadiem.

⁵ 2019. gada Eiropabarometra zibensaptauja 478 — Kā mēs varam izveidot spēcīgāku un vienotāku Eiropu? Jauniešu viedokļi. Šis jautājums neietvēra tūrisma mobilitāti vai dzīvošanu kopā ar ģimeni ārzemēs.

vienmēr saglabājās vairāk nekā divas reizes augstāks nekā vispārējais bezdarba līmenis. 2020. gadā pandēmijas apstākļos jauniešu bezdarba līmenis ES27 dalībvalstīs palielinājās no 11,9 % 2019. gadā līdz 13,3 %. Jauniešiem ir vajadzīgs ilgāks laiks, lai stabili iekļautos darba tirgū, un neaizsargātās grupas joprojām ir nelabvēlīgākā situācijā darba vidē.

Jaunieši dažādos veidos piedalās pilsoniskajā un politiskajā dzīvē. Tie iesaistās pilsoniskās sabiedrības organizācijās un sociālās kustībās vai izvēlas neinstitucionalizētus līdzdalības veidus, piemēram, jauniešu vadīto globālo klimata kustību “*Fridays for Future*”. Jaunieši arī uzskata balsošanu par svarīgu demokrātiskās līdzdalības iespēju: vairāk nekā divas trešdaļas ES jauniešu vismaz vienreiz ir piedalījušies pašvaldību, valsts vai Eiropas Parlamenta vēlēšanās. Šo pieaugošo tendenci apliecināja arī 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanas⁵. Jauniešiem salīdzinājumā ar gados vecākiem pieaugušajiem ir arī diezgan pozitīvs vai ļoti pozitīvs skatījums uz ES, un viņi vairāk uzticas ES un jūtas apmierināti ar demokrātijas darbību valsts un Eiropas līmenī.

Interneta izmantošana ir būtiska jauniešu dzīves sastāvdaļa ES28 dalībvalstīs, 90 % to lieto ikdienā, bet 45 % iesaistījās e-mācību pasākumos 2019. gadā. Digitalizācija ir radījusi daudz iespēju mijiedarbībai, mācībām un līdzdalībai, bet ir radījusi arī problēmas, kas saistītas ar digitālajām prasmēm un digitālo plaisu, kā arī iespējamu kaitīga satura un kontaktu ietekmi. Eiropas jaunieši, jo īpaši lauku un attālo reģionu iedzīvotāji un cilvēki ar zemāku formālās izglītības līmeni, parasti norāda, ka reti izmanto internetu, lai sazinātos ar publiskā sektora iestādēm, iesaistītos e-komercijā un sadarbīgajā ekonomikā. Šīs situācijas pamatā ir savienojamības, platjoslas piekļuves un digitālo ierīču pieejamības problēmas. Tā kā digitālais aprīkojums un interneta pieslēgums ir kļuvuši neaizstājami mācību procesā, ar to saistītās izglītības izmaksas ir palielinājušas nevienlīdzību.

Covid-19 uzliesmojums ir izraisījis digitālo tendenču paātrināšanos un spēcīgu negatīvu ietekmi uz izglītību, nodarbinātību un garīgo veselību

Covid-19 pandēmija ir skārusi izglītības un apmācības sistēmas visā pasaulē un Eiropas Savienībā un izraisījusi tajās vēl nepieredzētu spriedzi. Ierobežojumi ir izraisījuši būtiskas izmaiņas mācīšanas un mācību procesā, kā arī komunikācijā un sadarbībā izglītības kopienās. Šie ierobežojumi ir ietekmējuši izglītojamos, viņu ģimenes, skolotājus, pasniedzējus, pētniekus un iestāžu vadītājus, kā arī kopienas profesionāļus, kuri atbalsta izglītību un jaunatni.

Mācīšanās bieži vien ir apgrūtināta, jo trūkst ciešas mijiedarbības ar pedagogiem un citiem audzēkņiem, turklāt sniegtā informācija ir mazāk detalizēta, jārēķinās ar kavējumiem, tāpat ir apdraudēta fiziskā un emocionālā labklājība, ņemot vērā to, ka skolas un universitātes nespēj piedāvāt strukturētus pasākumus vai piekļuvi aprīkojumam un atbalsta pakalpojumiem. Pandēmija ir nopietni ietekmējusi izglītības sociālo dimensiju, un daudzi jaunieši ir izjutuši izolētību, trauksmi un depresiju. Turklāt jaunieši no nelabvēlīgākā situācijā esošām ģimenēm biežāk saskaras ar stresa apstākļiem mājās.

⁵ Jaunākajā vecuma grupā (t. i., 16/18–24 gadi) 42 % norādīja, ka ir piedalījušies vēlēšanās, salīdzinot ar tikai 28 % 2014. gadā. Ievērojams pieaugums bija vērojams arī vecuma grupā no 25 līdz 39 gadiem (no 35 % 2014. gadā līdz 47 % 2019. gadā). Tomēr vecāka gadagājuma vēlētāji joprojām piedalās aktīvāk nekā gados jaunāki vēlētāji. Eiropas Parlaments, *The 2019 post-electoral survey*, 22. lpp.

Pandēmija ir izgaismojusi jau iepriekš pastāvošo sociālekonomisko nevienlīdzību attiecībā uz bērnu mācīšanās iespējām mājās. Pastāv risks, ka veselās izglītojamo grupas, tostarp izglītojamie no attāliem reģioniem un lauku apvidiem, migranti un bēgļi, jaunieši ar īpašām vajadzībām un citas nelabvēlīgākā situācijā esošas personas, tiks izslēgtas no attālinātās mācīšanas un mācīšanās. Daudzām ģimenēm un izglītojamajiem trūka nepieciešamās kompetences, resursu un aprīkojuma, lai tiktu galā ar attālinātām mācībām; tas radīja nopietnas problēmas tiem izglītojamajiem, kuri parasti saņemtu mērķtiecīgu mācību atbalstu, subsidētas maltītes vai piekļuvi dažādām ārpuskolas aktivitātēm un mentorēšanas pakalpojumiem.

Īsāk sakot, lai gan izglītības iestāžu slēgšana zināmā mērā ir ietekmējusi visu izglītojamo mācību progresu, pāreja uz attālinātām mācībām ir nesamērīgi negatīvi ietekmējusi tos izglītojamos, kuri jau atradās nelabvēlīgākā situācijā, palielinot risku, ka viņi priekšlaicīgi pārtrauks mācības. Pēc iepriekšējos gados novērotās to jauniešu īpatsvara nepārtrauktās samazināšanās, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), 2020. gadā šie rādītāji ir atgriezušies 2017. gada līmenī (13,7 %). Pirmais pieejamo pierādījumu novērtējums arī norāda uz sociālās atstumtības līmeņa paaugstināšanos pēdējā gada laikā. Jaunieši un bērni ir visvairāk pakļauti riskam, jo īpaši, ja viņi jau ir nelabvēlīgākā situācijā. Šā pārtraukuma ietekme vidējā termiņā un ilgtermiņā vēl nav skaidra, taču tas var ietekmēt izglītības priekšlaicīgas pamešanas rādītājus nākotnē, kā arī prasmju apguves līmeni un mācīšanās rezultātus.

Turklāt Covid-19 pandēmijai ir bezprecedenta ietekme uz jauniešu garīgo un emocionālo veselību, par ko zināmas bažas bija radušās jau pirms pandēmijas. Tā dramatiski pārveido jauniešu savstarpējās attiecības, izraisot nopietnas raizes un bažas. Bērnus, pusaudžus un jauniešus ir sevišķi ietekmējuši ģimenes un sociālo saišu pārrāvumi, un pārvietošanās ierobežojumu izraisītā ekonomikas krīze īpaši smagi ir skārusi Eiropas jauniešus⁶.

Covid-19 ir padziļinājis jau iepriekš pastāvošo nevienlīdzību starp Eiropas jauniešiem darba tirgū salīdzinājumā ar pārējiem strādājošajiem iedzīvotājiem. Lai gan bezdarba līmenis 2020. gadā palielinājās visās vecuma grupās, īpaši nozīmīgs pieaugums bija vērojams jauniešu vidū. Salīdzinot jauniešu bezdarba līmeni 2019. un 2020. gadā, redzams, ka laikposmā no 2013. līdz 2019. gadam novērotā lejupslīdes tendence 2020. gadā ir mainījusies pretējā virzienā visās jauniešu vecuma grupās.

Krīzes visvairāk skartās nozares ir tās, kurās strādā visvairāk Eiropas jauniešu (piemēram, mazumtirdzniecības, viesmīlības, ēdināšanas pakalpojumi). Jo īpaši tas varētu skart jaunas sievietes, jo viņas šajās nozarēs ir nodarbinātas lielākā skaitā nekā jauni vīrieši. Jauniešus, kuri strādā stabilās darbvietās, kurās iespējams strādāt attālināti, bezdarbs ietekmēja mazāk nekā tos jauniešus, kuriem ir pagaidu darba līgumi, jo īpaši nozarēs, kurās nav iespējams strādāt attālināti.

Tā kā vairums jauniešu izmanto sociālos medijus, lai piekļūtu informācijai (65 %, Eiroparometrs, 2019. gads), Komisija atbalstīja medijpratību, lai palīdzētu jauniešiem cīnīties

⁶ ESAO, 2020. gads. *Youth and Covid-19. Response, Recovery and resilience*. ESAO, 2020. gads. SDO, 2020. gads. *Covid and Youth. Impacts on Jobs, Education, Rights and mental Well-being*. SDO, 2020. gads. Eurostat, 2020. gads. *Being young in Europe today — health. Statistics Explained*. Pieejams vietnē: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Being_young_in_Europe_today_-_health#Life_expectancy_and_mortality_rates. Skatīts 2021. gada 19. martā.

ar dezinformāciju, tostarp saistībā ar Covid-19. Saskaroties ar ziņām par pandēmiju 2020. gadā, Eiropas jaunieši reaģēja, visvairāk uzticoties zinātniskiem informācijas avotiem, kam sekoja valstu valdību⁷ tīmekļa lapas. Jauniešiem ir izdevies izrādīt lielu noturību, un viņi ir bijuši iesaistīti arī pandēmijas ietekmes mazināšanā. Daudzi ir iesaistījušies brīvprātīgajā darbā un paaudžu savstarpējā atbalstā.

3. Ieskats jaunatnes nozarē

Jaunatnes organizācijas un darbā ar jaunatni iesaistītās organizācijas sniedz ieguldījumu vairākās Eiropas politikas jomās, piemēram, izglītībā, integrācijā, veselības aprūpē un nodarbinātībā. Tās ir arī galvenie partneri ES jaunatnes stratēģijas īstenošanā. 2019. gada “Pētījumā par jauniešu pārstāvību ES” (*“Study on the landscape of youth representation in the EU”*)⁸ tika ziņots, ka ES jaunatnes nozare kopumā attīstās un ka tradicionālajām jaunatnes struktūrām, piemēram, nevalstiskajām organizācijām (NVO) un tīkliem, joprojām ir būtiska nozīme. Šīs struktūras arvien vairāk izmanto tiešsaistes metodes sabiedrības informēšanai, kas bija vērojams pat pirms Covid-19 uzliesmojuma. NVO savā darbībā bieži vien apvieno tiešsaistes sociālos medijus ar fizisku iesaistīšanos uz vietas, piemēram, iesaistīšanos skolās, darbu ar jaunatni un aktīvistu uzrunāšanu pulcēšanās pasākumos un saietos.

Komisija cieši uzrauga situāciju ES darbā ar jaunatni, izmantojot īpašus instrumentus, piemēram, Covid-19 zināšanu centru, ko sadarbībā ar Eiropas Padomi izveidoja 2020. gadā. Centra veiktajā analizē uzsvērts, ka 70 % organizāciju nespēja saglabāt vairāk nekā 20 % no savas darbības, gandrīz 60 % no tām bija jāpārdomā darbības veids un iespējas pāriet uz digitalizāciju, un vairāk nekā 85 % organizāciju bija spiestas pandēmijas dēļ atcelt vienu vai vairākus pasākumus. Vēl ir jāizvērtē ietekme uz jauniešu pārstāvību, tostarp nopietni ierobežojumi attiecībā uz fizisku iesaistīšanos.

2021. gada “Pētījumā par darbu ar jaunatni ES” (*“Study on youth work in the EU”*)⁹ galvenā uzmanība tika pievērsta jaunatnes darbinieku vajadzībām vietējā līmenī un spēkā esošajai valsts politikai pandēmijas apstākļos. Tajā norādīts, ka pašreizējā situācija ir palielinājusi vajadzību pēc papildu resursiem, lai kompensētu papildu izmaksas vai budžeta deficītu, kā arī pēc plašākas piekļuves digitālajai infrastruktūrai un materiāliem. Lai veicinātu jauniešu zināšanas par digitālajām tehnoloģijām un izpratni par iespējamajiem riskiem, kas ar tām saistīti, būtu lietderīgi pastiprināt digitālo rīku potenciāla izmantošanu darbā ar jaunatni.

4. Progress virzībā uz vispārējiem mērķiem

Komisijas pieeja ES jaunatnes stratēģijas mērķu sasniegšanai atspoguļo jauniešu pieaugošos centienus iesaistīties un dot ieguldījumu, lai padarītu mūsu sabiedrību iekļaujošāku, noturīgāku, zaļāku un digitālāku. Jaunieši cenšas veidot saikni, apmainīties ar pieredzi un sadarboties visā Eiropā un ārpus tās. Stratēģijas īstenošanas pamatā ir jauniešu un jaunatnes nozares bažu kļiedēšana.

⁷ Eiropas Parlamenta Eirobarometrs, *Uncertainty/EU/hope. Public opinion in times of Covid-19*, veikts 2020. gada oktobrī.

⁸ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/57e87ca0-900d-11ea-812f-01aa75ed71a1>.

⁹ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5a8beedc-f0e1-11eb-a71c-01aa75ed71a1>.

Starptautiskā jauniešu apmaiņa un pārrobežu brīvprātīgā darba pasākumi 2020. un 2021. gadā noritēja neierastos apstākļos, jo pandēmija nopietni ietekmēja jauniešu mobilitātes projektu īstenošanu. Tāpēc jau kopš slimības uzliesmojuma sākuma Komisijas darba kārtībā ļoti svarīgs ir jautājums par to, kā tikt galā ar sekām, ko pandēmija atstāj uz bērniem un jauniešiem. Pagājušajā gadā Komisija pielāgoja tādos instrumentus kā *Erasmus+* un Eiropas Solidaritātes korpuss, lai reaģētu uz šiem traucējumiem, piedāvājot to darbībām alternatīvus risinājumus, jo īpaši digitālos.

Tāpat pandēmija 2020.–2021. gadā ir būtiski ietekmējusi ES jaunatnes stratēģijas īstenošanu. Dažas ES darba plānā jaunatnes jomā 2019.–2021. gadam plānotās darbības bija jāmaina, jāpārplāno vai pat jāatceļ. Pandēmija nopietni iztraucēja jauniešu mobilitātes projektus.

Jauniešu vienlīdzīgas piekļuves iespēju veicināšana — izglītība, apmācība, mācīšanās, nodarbinātības izredzes

Pēdējo trīs gadu laikā ES ir izstrādājusi daudz pasākumu jauniešiem un kopā ar jauniešiem, izmantojot finanšu programmas politikas prioritāšu atbalstam, un ar vispārēju mērķi uzlabot jauniešu vienlīdzīgu piekļuvi iespējām. **“Radīt iespējas jauniešiem”** bija arī ES Padomes triju prezidentvalstu — **Rumānijas, Somijas un Horvātijas** — kopīgā tēma no 2019. gada janvāra līdz 2020. gada jūnijam.

Erasmus+ un **Eiropas Solidaritātes korpuss** atbalsta mācību mobilitāti, brīvprātīgo darbu un demokrātisko līdzdalību, sniedzot jauniešiem nenovērtējamās iespējas paplašināt redzesloku, attīstīt jaunas prasmes un stiprināt piederības sajūtu ES. Jaunās programmas 2021.–2027. gadam, kuru budžets salīdzinājumā ar 2014.–2020. gada periodu ir palielināts un kurās ir iekļautas jaunas īpašas darbības, ir spēcīgi instrumenti, lai risinātu daudzas problēmas, ar kurām saskaras mūsu jaunā paaudze. Pamatojoties uz iepriekšējā programmā gūto pieredzi, programma *Erasmus+* 2021.–2027. gadam ir kļuvusi iekļaujošāka un pieejamāka, vienlaikus turpinot atbalstīt mūžizglītību un inovatīvu izglītību, kā arī apmācību Eiropā un ārpus tās.

Ņemot vērā pandēmiju, ir svarīgāk kā jebkad agrāk samazināt strukturālos šķēršļus mācībām un prasmju attīstībai, kas ietekmē jauniešu nodarbinātības izredzes un līdzdalību sabiedrībā. Komisijas paziņojuma par **Eiropas izglītības telpas izveidi** līdz 2025. gadam¹⁰ mērķis ir vēl vairāk uzlabot nacionālo izglītības un apmācības sistēmu kvalitāti un iekļautību, kā arī novērst šķēršļus pārrobežu mācībām. Jaunajā **Eiropas Pētniecības telpas paziņojumā**¹¹ galvenā uzmanība pievērsta pētnieku kvalifikācijas celšanai un pārkvalificēšanai, lai nodrošinātu nodarbināmību un efektivitāti. Tiek veicināta sinerģija starp augstāko izglītību un pētniecību, pamatojoties uz *Erasmus+* atbalstīto iniciatīvu “Eiropas universitātes”, ko papildina programma “Apvārsnis 2020/Eiropa”. Komisija kopā ar ieinteresētajām personām un dalībvalstīm izstrādā arī **Eiropas stratēģiju universitātēm**¹², kas cita starpā būs vērsta uz atbalstu jaunajiem talantiem. Komisija gatavo **Padomes ieteikumu par Eiropas pieeju mikroapliecinājumiem**, lai palielinātu formālās un neformālās izglītības sniedzēju īstermiņa mācību kursu izmantošanu un atzīšanu.

¹⁰ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area_lv.

¹¹ https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/strategy/strategy-2020-2024/our-digital-future/era_lv.

¹² Pagaidu nosaukums.

Pieņemot jauno **Digitālās izglītības rīcības plānu**¹³, tiek atbalstīta izglītībai un apmācībai nepieciešamo digitālo tehnoloģiju ieviešana un visu iedzīvotāju digitālo prasmju nodrošināšana. Komisija 2021. gada augustā ir ierosinājusi **Padomes ieteikumu par kombinētu mācīšanos**, lai sniegtu labāku atbalstu skolām un izglītojamajiem, kurus skārusi pandēmijas izraisītā digitālā pāreja, izmantojot papildu mācību iespējas un mērķtiecīgu atbalstu izglītojamajiem, kuri saskaras ar mācīšanās grūtībām¹⁴.

Vizualizācija: Eiropas izglītības telpas izveide.

Viena no svarīgākajām prioritātēm ir bijis ieguldījums jauniešu nodarbināmības uzlabošanā un atbalsts jauniešu mērķim “**Kvalitatīva nodarbinātība visiem**”. Padomes **secinājumos par jauniešiem un nodarbinātības nākotni**¹⁵ tika apzināti pasākumi, lai novērstu nestabilus darba nosacījumus, ar kuriem saskaras jaunieši. Šādi pasākumi ir, piemēram, reaģētspējīgas sociālā nodrošinājuma, izglītības un apmācības sistēmas, mūžizglītības veicināšana, raitas pārejas no skolas uz darba dzīvi un no darba uz darbu nodrošināšana, kā arī vienlīdzīga piekļuve kvalitatīvām darbvietām visiem jauniešiem.

Eiropas Prasmju programma¹⁶ veicina kvalifikācijas celšanu un pārkvalificēšanu atbilstīgi ekonomikas atveseļošanas vajadzībām. Nolūkā labāk atgūties no jaunās ekonomikas lejupslīdes, ko izraisīja pandēmija un kas smagi skāra jauniešus, Komisija 2020. gadā pieņēma **Jauniešu nodarbinātības atbalsta**¹⁷ pasākumu kopumu. Atbalsts jauniešu nodarbinātībai — tilts uz darbvietām nākamajai paaudzei ir balstīts uz četriem virzieniem: uzlabotā garantija jauniešiem¹⁸, profesionālās izglītības un apmācības pielāgošana nākotnes

¹³ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_lv.

¹⁴ Priekšlikums Padomes ieteikumam par kombinētu mācīšanos kvalitatīvai un iekļaujošai pamatzglītībai un vidējai izglītībai [COM\(2021\) 455 final](https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_lv).

¹⁵ OV C 189, 5.6.2019.

¹⁶ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=lv>.

¹⁷ <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=22829&langId=lv>.

¹⁸ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=lv>.

vajadzībām, jauns impulss Eiropas Māceklību aliansei un papildu pasākumi jauniešu nodarbinātības atbalstam. Uzlabotā garantija jauniešiem paredz, ka četru mēnešu laikā pēc darba zaudēšanas vai formālās izglītības pabeigšanas visiem jauniešiem vecumā līdz 30 gadiem jāsaņem kvalitatīvs piedāvājums attiecībā uz darbu, iespēju turpināt izglītību vai māceklības vai stažēšanās vietu.

Jaunajam **Eiropas Sociālajam fondam Plus** arī turpmāk būs svarīga nozīme, veicinot ieguldījumu cilvēkos, tostarp ieguldījumus jauniešu nodarbinātības atbalstam. Turklāt fonds atbalstīs izglītības un sociālās iekļaušanas pasākumus jauniešiem, īpašu uzmanību pievēršot neaizsargātiem vai nelabvēlīgākā situācijā esošiem jauniešiem.

Līdz 2021. gada beigām Komisija sāks izvērtēt **Padomes** 2014. gada **ieteikumu par stažēšanās kvalitātes sistēmu**, kurā ES valstis tiek mudinātas uzlabot stažēšanās kvalitāti, jo īpaši mācību saturu un darba apstākļus, lai atvieglotu pāreju uz nodarbinātību.

Turpmāk sniegts pārskats par galvenajām ES darbībām ES jaunatnes stratēģijas pirmajā posmā, kas strukturētas atbilstīgi trim pilāriem.

Iesaistīšana

Jauniešu demokrātiskās līdzdalības stiprināšana

Lai Eiropā saglabātu dinamisku pilsonisko sabiedrību, ir svarīgi stiprināt jauniešu demokrātisko līdzdalību un nodrošināt jauniešiem paredzētas telpas visās sabiedrības jomās. ES Padomes trīs prezidentvalstis — Vācija, Portugāle un Slovēnija (2020. gada jūlijs–2021. gada decembris) — ir izvēlējušās tēmu “**Eiropa jauniešiem — jaunieši Eiropai: telpa demokrātijai un līdzdalībai**” kā kopīgu tēmu saistībā ar Eiropas Jaunatnes mērķi Nr. 9 “Telpa un līdzdalība visiem”. Tas ir arī ES jaunatnes dialoga astotā cikla temats.

Padomes [secinājumos par demokrātijas izpratnes un demokrātiskās iesaistes veicināšanu Eiropas jauniešu vidū](#)¹⁹ ir atspoguļotas idejas un viedokļi, kas tika apkopoti 2020. gada oktobrī notikušajā ES jaunatnes konferencē. Konferencē jaunieši no visas Eiropas diskutēja ar politiskajiem līderiem un izstrādāja konkrētas prasības par to, kā varētu īstenot Eiropas Jaunatnes mērķi Nr. 9 “Telpa un līdzdalība visiem”.

Ar [Padomes secinājumiem par daudzlīmeņu pārvaldības stiprināšanu](#) tiek veicināta jauniešu līdzdalība politiskajos un citos lēmumu pieņemšanas procesos vietējā, reģionālā, valsts un Eiropas līmenī²⁰. Padomes secinājumos dalībvalstis tiek aicinātas nodrošināt jauniešiem pilnvērtīgas iespējas, izmantojot izglītību un apmācību, uz jauniešiem vērstu informāciju, atgriezenisko saiti, neformālu un ikdienēju mācīšanos, darbu ar jaunatni. Secinājumos arī pausts aicinājums Komisijai organizēt mācīšanos no līdzbiedriem (2021. gada jūnijā notika pasākums par tiesībās balstītu pieeju jaunatnes politikai) un veidot zināšanas un spējas attiecībā uz jauniešu līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesos dažādos līmeņos.

Pēc Padomes prezidentvalsts Rumānijas iniciatīvas ar Padomes 2019. gada rezolūciju tika noteiktas jaunas pamatnostādnes **ES jaunatnes dialoga pārvaldībai**²¹. Darba grupām tika

¹⁹ OV C 415, 1.12.2020.

²⁰ OV C 2020, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8766-2021-INIT/lv/pdf>.

²¹ OV C 189.

izstrādāta metodoloģija, lai tās varētu veidot vietējos, valsts un Eiropas dialogus. Pētnieku iesaistīšanai ciklā (atbalsts konsultāciju rīku kopuma sagatavošanai vai jauniešu ieguldījuma analīze) ir bijusi liela nozīme šo procesu kvalitātes uzlabošanā, un tai varētu būt būtiska nozīme sabiedrības informēšanas uzlabošanā saistībā ar situāciju pēc Covid-19.

Vairāk nekā 56 000 jauniešu no visas Eiropas piedalījās jaunatnes dialoga 7. ciklā, kura galvenā tēma bija “Radīt iespējas jauniešiem” un kura pamatā bija iepriekšējo dialogu sasniegumi, jo īpaši ES Jaunatnes stratēģijas un [Eiropas Jaunatnes mērķu](#) pieņemšana. Padomes [Rezolūcijā par ES jaunatnes dialoga 7. cikla rezultātiem](#)²², kas tika pieņemta 2020. gada maijā, ir izklāstīti galvenie šā cikla ieteikumi.

Komisijas Eiropas Jaunatnes portāla 2020. gadā **atjaunotajā versijā** ir iekļauta īpaša iedaļa par ES jaunatnes dialoga procesu. Portāls tiek izmantots, lai publicētu tiešsaistes apspriešanās, piemēram, **aptauju par ES jaunatnes dialoga astoto ciklu**. Šīs 2021. gada pavasarī uzsāktās aptaujas mērķis ir noskaidrot jauniešu viedokli par tēmu “Telpa un līdzdalība visiem”²³. Vairāk nekā divas trešdaļas no 8500 respondentiem uzskatīja, ka viņiem nav nekādas vai ir maza ietekme uz valsts politiku un politisko lēmumu pieņemšanu, un pauda vajadzību pēc plašākām līdzdalības un pilsoniskās izglītības iespējām. 2021. gada pēdējā ceturksnī tiks uzsākta arī **Eiropas barometra zibensaptauja**, lai apzinātu jauniešu līdzdalību sabiedriskajā un pilsoniskajā dzīvē un apkopotu viņu idejas par Eiropas nākotni.

ES aktīvi veicina **jauniešu līdzdalību politikas veidošanā visā pasaulē**, pamatojoties uz ES jaunatnes dialoga pieredzi. Piemēram, Jauniešu reģionālās sadarbības birojs ir sešu Rietumbalkānu kandidātvalstu un potenciālo kandidātvalstu kopīga starpvaldību iniciatīva, kuras mērķis ir veicināt samierināšanas garu un izpratni starp reģiona jauniešiem, izmantojot jauniešu apmaiņu un sadarbību reģionā. 2021. gadā Komisija arī nāca klajā ar aicinājumu izveidot **Jaunatnes konsultatīvo padomi** starptautiskajām partnerībām, lai izveidotu telpu jauniešu jēgpilnai iesaistei ES starptautiskās sadarbības politikā. Izraudzītie 25 padomes locekļi veicinās ES darbības lielāku līdzdalību, atbilstību un efektivitāti attiecībā uz jauniešiem ES partnervalstīs.

Taisnīgas zaļās pārkārtošanās atbalstīšana

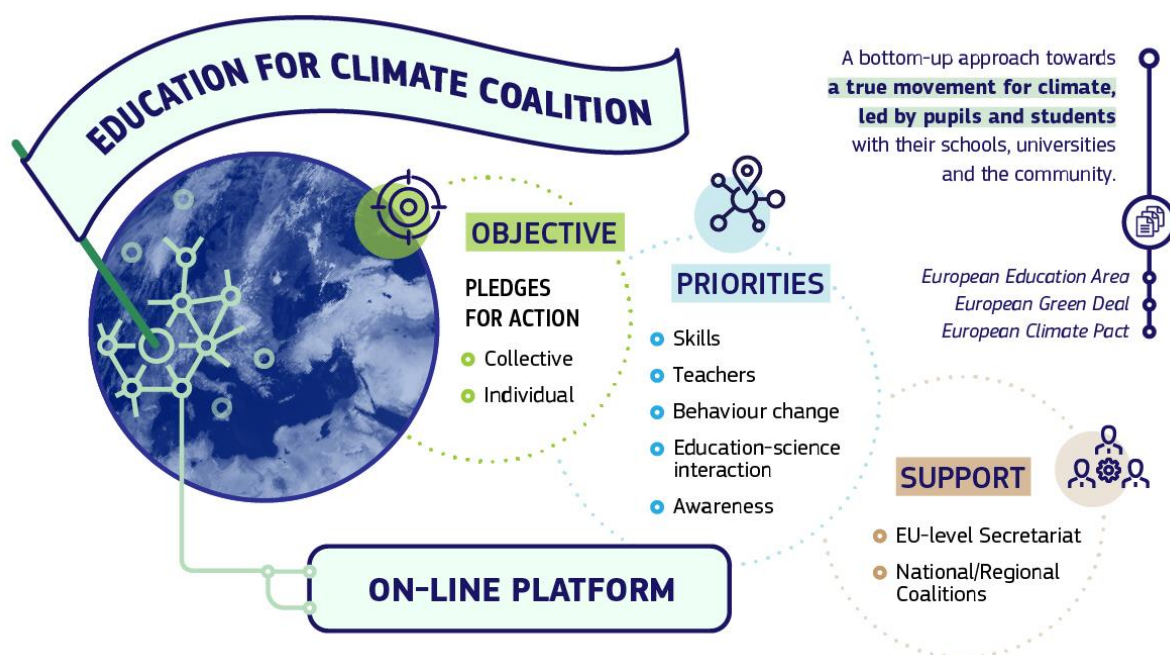
ES jaunatnes stratēģija palīdz sasniegt **Eiropas zaļā kursa** mērķus, atbalstot tajā pausto aicinājumu īstenot iekļaujošu un taisnīgu pārkārtošanos, tostarp jomās, kuras Eiropas jaunieši atzinuši par sev vissvarīgākajām: vides aizsardzība un cīņa pret klimata pārmaiņām. Kopš 2019. gada jauniešu pilsoniskā līdzdalība un iesaistīšanās, jo īpaši globālajā klimata kustībā, liecina par to, cik lielu nozīmi jaunieši piešķir klimata pārmaiņu risināšanai un klimatiskā taisnīguma panākšanai.

Zaļā dimensija kā visaptveroša prioritāte ir iekļauta arī jaunajās programmās Erasmus+ un Eiropas Solidaritātes korpuss. Saskaņā ar Eiropas zaļo kursu un kā atbildi uz jauniešu pieaugošajām bažām par klimata un vides stāvokļa pasliktināšanos, Komisija īsteno un gatavo vairākas iniciatīvas. **Eiropas Klimata pakts** tika uzsākts 2020. gadā, lai apvienotu visdažādākos cilvēkus, tostarp jauniešus, ar mērķi uzlabot viņu izpratni par problēmām saistībā ar zaļo pārkārtošanos, mudināt visus Eiropas iedzīvotājus piedalīties un gūt no šiem

²² OV C 212 I, 26.6.2020.

²³ <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/EU-YOUTH-DIALOGUE-8TH-CYCLE>.

pasākumiem labumu, izstrādāt kā lielus, tā mazus risinājumus un rosināt un plaši izvērst pozitīvas pārmaiņas²⁴. Pēc ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas 2030. gadam pieņemšanas Komisija gatavo **Padomes ieteikumu par sadarbības sekmēšanu izglītošanai vides ilgtspējas jomā**, kas ir pirmais solis, lai palīdzētu ES valstīm sadarboties šajā jautājumā. Gatavojoties Konvencijas par bioloģisko daudzveidību Pušu konferencei, tiks īstenota īpaša jauniešu iesaistes kampaņa par dabu un bioloģisko daudzveidību. **Klimatizglītības koalīcija** — augšupēja iniciatīva par klimatneitrālu sabiedrību, ko vada skolēni un studenti kopā ar savām skolām, universitātēm un kopienām, — ietver apņemšanos veikt konkrētus pasākumus.

Saikņu veidošana

Mobilitātes pasākumi, kurus smagi skārusi pandēmija

Covid-19 uzliesmojums spēcīgi ietekmēja daudzas programmas *Erasmus+* mācību mobilitātes pieredzes. Ceturtdaļai studentu, kas tolaik piedalījās mobilitātes pasākumos, nācās atcelt pieredzes gūšanu ārvalstīs un atgriezties mājās²⁵. Izglītojamo skaits, kuri 2020. gadā uzsāka dalību mobilitātes pasākumos ārvalstīs²⁶, bija uz pusi mazāks nekā to izglītojamo skaits, kuri uzsāka dalību mobilitātes pasākumos 2019. gadā.

Pagājušajā gadā **Komisija ir atbalstījusi organizācijas un personas, kas piedalās programmās *Erasmus+* un Eiropas Solidaritātes korpuss**, lai novērstu pandēmijas negatīvās sekas, piemēram, nopietnus fiziskās mobilitātes ierobežojumus. Komisija ir

²⁴ COM(2020) 788 final.

²⁵ Aptauja, ko veica *Erasmus* studentu tīkls, 2020. gada marts.

²⁶ *Erasmus+* dati par vismaz vienu mēnesi ilgu mobilitātes pieredzi ārvalstīs augstākās izglītības vai profesionālās izglītības un apmācības jomā.

ieviesusi riska mazināšanas pasākumus, piemēram, iespēju aizstāt plānotās fiziskās aktivitātes ar virtuālām, ļaujot veikt jauktas darbības vai iespēju atlikt projektus, par galvenajiem mērķiem nosakot dalībnieku drošību un aizsardzību.

Komisija ir veikusi arī mērķtiecīgus pasākumus, lai palīdzētu dalībvalstīm to centienos mobilizēt atbalstu tālmācībai, jo īpaši digitāliem risinājumiem. **2020. gada augustā tika izsludināti divi Erasmus+ ārkārtas uzaicinājumi, lai atbalstītu “gatavību digitālajai izglītībai” un “radošumu”**, tai skaitā jaunatnes nozarē, katrā no tiem atvēlot 100 miljonus eiro, lai ar sadarbības projektu palīdzību risinātu ar Covid-19 saistītās izglītības problēmas.

Mobilitātes iespējas 2021.–2027. gada programmās

Programmas *Erasmus+*, Eiropas Solidaritātes korpuss un “Apvārsnis Eiropa” 2021.–2027. gadam piedāvā daudz iespēju jauniešiem un jauniem pētniekiem saiknes veidošanā un pieredzes apmaiņā, sadarbībā, kultūras un pilsoniskajā darbībā Eiropas kontekstā.

Jaunā **programma Erasmus+**, kuras budžets ir gandrīz divkārtšojies, piedāvā plašākas un jaunas iespējas starpvalstu mācību mobilitātei un sadarbībai visās izglītības un apmācības nozarēs, ieviešot mobilitātes iespējas arī skolēniem. Nesen veiksmīgi īstenotā izmēģinājuma iniciatīva **DiscoverEU**, kas nodrošina iespēju 18 gadus veciem jauniešiem iepazīt Eiropu, gūstot mācību pieredzi ārvalstīs, ir iekļauta programmā *Erasmus+*. Šis pasākums ne tikai nodrošina 18 gadus veciem jauniešiem ceļošanas iespēju, bet arī veicina saiknes veidošanu un kultūras dialogu starp jauniešiem visā Eiropā. Programma *Erasmus+* tagad ietver jauniešu līdzdalības pasākumus, kas sniedz vairāk iespēju jauniešiem ārpus formālās izglītības un apmācības aktīvi iesaistīties pilsoniskajos un demokrātiskajos procesos vietējā, reģionālajā, valsts un Eiropas līmenī.

Jaunais **Eiropas Solidaritātes korpuss** ļaus jauniešiem palīdzēt risināt sabiedrības problēmas, izmantojot brīvprātīgo darbu vai izstrādājot savus solidaritātes projektus, tostarp brīvprātīgo darbu humānās palīdzības jomā visā pasaulē, sākot ar 2022. gadu.

Komisija gatavojas **pārskatīt Padomes 2008. gada Ieteikumu par brīvprātīgo jauniešu mobilitāti ES**, lai vēl vairāk atbalstītu mobilitātes un brīvprātīgā darba iespējas. Šis pārskats ir aktuāls un savlaicīgs saistībā ar pandēmiju un tās jaunajām prioritātēm (brīvprātīgo veselība un drošība, paaudžu solidaritāte), un tajā aplūkoti jauni brīvprātīgā darba veidi, tostarp digitālais vai jauktais brīvprātīgais darbs. Pārrobežu mobilitātes šķēršļu, tostarp juridiska vai administratīva rakstura šķēršļu, novēršana ir noteikta kā viena no galvenajām dalībvalstu sadarbības jomām sadaļā “Saikņu veidošana”. Padomes ieteikuma pārskatīšanas pamatā ir ekspertu grupas rezultāti, īpašs pētījums, novērtējums un sabiedriskā apspriešana, kas tika rīkota 2019.–2021. gadā.

Iespēju veicināšana

Sociālās iekļaušanas un atveseļošanās veicināšana

Vairākas ES darbības ir vērstas uz **iekļaujošas pieejas** izstrādi ar īpašiem pasākumiem nelabvēlīgākā situācijā esošiem bērniem un jauniešiem, piemēram, **ES stratēģija par bērna tiesībām**, iniciatīva “**Garantija bērniem**”, programma *Erasmus+*, Eiropas Solidaritātes korpuss un Eiropas Sociālais fonds Plus vai pasākumi, kas saistīti ar gados jaunu

migrantu un bēgļu iekļaušanu. Komisija gatavo **Padomes ieteikumu par ceļiem uz panākumiem skolā, kas vērsti uz nelabvēlīgā situācijā esošiem izglītojamajiem.**

ES stratēģijā par bērna tiesībām²⁷, kas pieņemta 2021. gada martā, ir atzīta Covid-19 pandēmijas ietekme uz bērniem un ietvertas mērķtiecīgas darbības, lai sekmētu bērnu tiesību veicināšanu un aizsardzību. Bērnu un jauniešu līdzdalība ES politiskajā un demokrātiskajā dzīvē ir arī viena no sešām šīs stratēģijas tematiskajām prioritātēm, kas izriet no vairāk nekā 10 000 bērnu vecumā no 11 līdz 18 gadiem paustajiem viedokļiem²⁸.

Atbalstot jaunatnes mērķi “Iespējas lauku jauniešiem”, Horvātijas prezidentūras laikā pieņemtajos Padomes **secinājumos par iespēju vairošanu jauniešiem lauku un attālos apgabalos**²⁹ tiek veicināta apmaiņa ar paraugpraksi ar jaunatni saistītu programmu un politiku sniegto iespēju izmantošanā, lai uzlabotu jauniešu nodarbināmību, mobilitāti un līdzdalību. Tās veicina pieejas, kuru mērķis ir mazināt nevienlīdzību starp pilsētām un attāliem/lauku apgabaliem.

Divas **Investīciju iniciatīvas reaģēšanai uz koronavīrusu (CRII un CRII+)** ļāva dalībvalstīm mobilizēt un novirzīt pieejamos ES kohēzijas politikas fondu līdzekļus, lai risinātu Covid-19 pandēmijas radītās problēmas, tostarp tās ietekmi uz jauniešiem. Šo ES atbalstu papildināja **REACT-EU** (Atveseļošanas palīdzība kohēzijai un Eiropas teritorijām) pasākumu kopums 50,6 miljardu EUR apmērā, kas turpina un paplašina reaģēšanas un atveseļošanas pasākumus krīzes situācijā un nodrošina pamatu zaļai, digitālai un noturīgai ekonomikas ilgtermiņa atveseļošanai. Dalībvalstis izmantos šos papildu resursus, lai palīdzētu jauniešiem piekļūt nodarbinātībai, kvalitatīvai izglītībai un apmācībai, kā arī sociālajiem pakalpojumiem.

Kvalitatīvs darbs ar jaunatni visiem

Eiropas jaunatnes stratēģija skaidri norādīja uz vajadzību veikt ieguldījumus darbā ar jaunatni, atzīt un veidot to. Padomes prezidentvalsts Somija pievērsās darba ar jaunatni atbalstam un attīstīšanai, izstrādājot divus Padomes secinājumu kopumus. **Secinājumos par digitālo darbu ar jaunatni**³⁰ dalībvalstis un Komisija tiek aicinātas sekmēt paraugprakses apmaiņu, veicināt un izmantot ES finansēšanas instrumentus, savstarpējas mācīšanās pasākumus un pētniecību, kā arī uzlabot digitālās kompetences ar neformālo izglītību un mācībām. Padomes **secinājumos par jaunatnes darbinieku izglītību un apmācību**³¹ dalībvalstis un Komisija tiek aicinātas veikt turpmāku izpēti, sekmēt neformālas mācīšanās atzīšanu darbā ar jaunatni un izpētīt iespējas, kā pilnveidot jaunatnes darbinieku izglītību un apmācību.

Eiropas programma darbam ar jaunatni bija Padomes prezidentvalsts Vācijas galvenā prioritāte, kā rezultātā tika pieņemta Padomes rezolūcija, kam sekoja Bonnā organizētā trešā Konvencija par darbu ar jaunatni. **Padomes rezolūcijā**³² dalībvalstis un Komisija tiek aicinātas veikt pasākumus, lai integrētu darbu ar jaunatni esošajā un turpmākajā jaunatnes politikā, atzītu ar jaunatni strādājošās kopienas nozīmi un vajadzības un ar *Erasmus+* un

²⁷ COM(2021) 142 final.

²⁸ [ES stratēģija par bērna tiesībām un Eiropas “Garantija bērniem”](#) | Eiropas Komisija (europa.eu).

²⁹ OV C 193, 9.6.2020.

³⁰ OV C 414, 10.12.2019.

³¹ OV C 412, 9.12.2019.

³² OV C 415, 1.12.2020.

Eiropas Solidaritātes korpusa atbalstu izveidotu apmācību, rīkus, lietojumprogrammas un mehānismus. Lai stiprinātu un turpmāk attīstītu darbu ar jaunatni visā Eiropā, **Bonnas procesa** mērķis ir saskaņot dažādu ieinteresēto personu apņemšanos darbā ar jaunatni iesaistīto prakses kopienā.

Programmas *Erasmus+* un Eiropas Solidaritātes korpuss turpinās atbalstīt darbu ar jaunatni, jo īpaši ar **starpvalstu sadarbības pasākumiem un valstu aģentūru sadarbības tīklu veidošanas pasākumiem**, veicinot programmas stratēģisko ietekmi un atbalstot darbu ar jaunatni kvalitātes attīstību valsts un Eiropas līmenī.

Veselīga un aktīva dzīvesveida veicināšana

Komisija ir atbalstījusi dalībvalstis un ieinteresētās personas veselībpratības uzlabošanā un veselīga un aktīva dzīvesveida veicināšanā jau agrīnā vecumā, lai palīdzētu samazināt nepārnēsājamu slimību (piemēram, sirds un asinsvadu slimību, vēža, diabēta un aptaukošanās) izplatību vēlākā dzīves posmā. ES pasākumos, kas īpaši veltīti jauniešu un bērnu veselībai, ietilpst Eiropas Vēža uzveikšanas plāns un **Vienotā rīcība par vienlīdzību veselības jomā Eiropā**, kas apvieno dalībvalstu centienus novērst nevienlīdzību veselības jomā un sociālos faktorus. 2021. gadā uzsāktā **kampaņa “HealthyLifestyle4All”** par veselīgu dzīvesveidu visiem sasaista sportu un aktīvu dzīvesveidu ar veselības aprūpes, pārtikas un citām politikas jomām. Iniciatīvas centrā ir īpaša platforma, kurā tiek demonstrētas dažādu ieinteresēto personu apņemšanās (solījumi).

Vienotā rīcība garīgās veselības aprūpes jomā (ImpleMENTAL) īsteno daudzlīmeņu valsts programmu pašnāvību novēršanai un sistēmas reformu, lai stiprinātu kopienā balstītus pakalpojumus, īpašu uzmanību pievēršot pakalpojumiem bērniem un jauniešiem. Lai atbalstītu ieinteresēto personu centienus, Komisija ES Veselības politikas platformas³³ ietvaros izveidoja grupu “Covid-19 garīgās veselības atbalsts” un 2021. gada maijā rīkoja augsta līmeņa konferenci³⁴ par pandēmijas ietekmi uz garīgo veselību.

5. Galvenie instrumenti sadarbības un savstarpējas mācīšanās atbalstam

ES jaunatnes stratēģija ir ļāvusi izstrādāt attiecīgus instrumentus, kas ļauj stiprināt sadarbību un viedokļu apmaiņu starp dalībvalstīm.

Atbalsts uz pierādījumiem balstītas politikas veidošanai

Eiropas instrumenti nolūkā iegūt labākas zināšanas ir kļuvuši par galveno faktoru, lai atbalstītu jaunatnes politikas attīstību. **Eiropas Savienības un Eiropas Padomes jaunatnes partnerība** papildus pētījumiem par līdzdalību, iekļaušanu un darbu ar jaunatni attīstīja arī darbu par Covid-19 ietekmi uz jauniešiem un jaunatnes nozari, izveidojot [zināšanu centru](#).

Tiešsaistes platformā [Youth Wiki](#) ir sniegts visaptverošs pārskats par 32 Eiropas valstu jaunatnes politiku, un tajā iekļauta nodaļa par darbu ar jaunatni, kā arī salīdzinošas kartes.

³³ [ES Veselības politikas platforma \(europa.eu\)](#).

³⁴ [Garīgā veselība un pandēmija: dzīvot, rūpēties, rīkoties! | Sabiedrības veselība \(europa.eu\)](#).

Jaunatnes situācijas rādītāju infopaneli 2019.–2021. gadam pārskatīja īpaša ekspertu grupa³⁵, kas arī iesniedza priekšlikumus jauniem kvantitatīviem un kvalitatīviem politikas rādītājiem. Tagad būtu jāsāk izmantot infopaneli, jo īpaši, lai labāk uzraudzītu jauniešiem paredzētos ES izdevumus.

Savstarpējas mācīšanās pasākumi

Dalībvalstis izrādīja nopietnu interesi par **savstarpējas mācīšanās pasākumiem**, par ko liecina lielais dalībnieku skaits pārskata periodā. Šī pieaugošā interese parādīja priekšrocības, ko sniedz labas prakses apmaiņa un kopējas izpratnes panākšana. Ekspertu grupas un pasākumi saistībā ar mācīšanos no līdzbiedriem ļāva vienoties par risinājumiem un to praktisko īstenošanu. Tie ir pastiprinājuši sadarbību starp dalībvalstīm un risinājuši kopīgu interešu jautājumus.

Pamatojoties uz **ekspertu grupas viedokļu apmaiņu par brīvprātīgo jauniešu mobilitāti**, tika sagatavots priekšlikums pārskatīt ieteikumu par brīvprātīgo mobilitāti. **Ekspertu grupa rādītāju jautājumos** nāca klajā ar priekšlikumiem pārskatīt infopaneli, lai labāk izprastu jauniešu situāciju. Programmas darbam ar jaunatni īstenošanas ietvaros 2021. gada pēdējā ceturksnī darbu sāks **ekspertu grupa jautājumos par darbu ar jaunatni**.

2021. gada vidū pirmo reizi tika organizēti mācīšanās no līdzbiedriem pasākumi jaunatnes politikas jomā. Pēc Francijas iniciatīvas 2021. gada jūnijā rīkotajā **mācīšanās no līdzbiedriem pasākumā, kas veltīts ar arodu nesaistītām kvalifikācijām darbā ar jaunatni**, galvenā uzmanība tika pievērsta jaunatnes darbinieku kompetenču un kvalifikāciju atzīšanai, lai veicinātu pārrobežu apmaiņu un mobilitāti. Dalībvalstis bija vienprātis, ka ir jāturpina atbalstīt pieredzes apmaiņa darbā ar jaunatni, kā arī formālās un neformālās izglītības pieejas ar arodu nesaistītas kvalifikācijas nodrošināšanai un atzīšanai jaunatnes darbiniekiem.

Pēc prezidentvalsts Portugāles iniciatīvas 2021. gada jūnijā notika arī **mācīšanās no līdzbiedriem pasākums saistībā ar tiesībās balstītu pieeju jaunatnes politikā**. Diskusijās tika uzsvērta nepieciešamība iekļaut jaunatnes dimensiju dažādās politikas jomās, pastiprināt digitālo tehnoloģiju izmantošanu, veicināt tiesībās balstītu pieeju un iesaistīt jauniešus un citas ieinteresētās personas. Līdz 2021. gada beigām pēc Igaunijas iniciatīvas ir paredzēts rīkot **mācīšanās no līdzbiedriem pasākumu par brīvprātīgo mobilitāti**, lai apspriestu darbu pie Padomes ieteikumu par brīvprātīgo mobilitāti un valstu pilsonisko shēmu izveidi pārskatīšanas.

Valsts turpmāko darbību plānotāji

2019. gadā ieviestie **valsts turpmāko darbību plānotāji** ļauj dalībvalstīm brīvprātīgi dalīties ar informāciju par savām prioritātēm saskaņā ar ES jaunatnes stratēģiju. Valsts turpmāko darbību plānotāju ietvaros Komisija 2019. un 2021. gadā apsekoja dalībvalstis, lai iegūtu informāciju par to jaunatnes politikas prioritātēm attiecībā uz Eiropas Jaunatnes mērķu īstenošanu un sadarbības vajadzībām saskaņā ar ES jaunatnes stratēģiju. **21 dalībvalsts**

³⁵ [Proposal for an updated dashboard of EU youth indicators, ES Publikāciju birojs \(europa.eu\).](#)

dalījās ar informāciju par saviem plāniem 2019. gadā³⁶, un 18 dalībvalstis piedāvāja valsts turpmāko darbību plānotāju atjauninājumus 2021. gadā³⁷.

Tas veicināja lielāku pārredzamību attiecībā uz valsts jaunatnes prioritātēm un kopējo vajadzību apzināšanu. Šos apsekojumus ieteicams veikt vismaz reizi katrā triju prezidentvalstu ciklā, paredzot iespēju valstīm vajadzības gadījumā atjaunināt savus valsts turpmāko darbību plānotājus.

2019. gadā valstis, kas piedalījās valsts turpmāko darbību plānotāju apsekojumā, kā trīs galvenos kopīgos jaunatnes politikas izaicinājumus norādīja: 1) nepieciešamību palielināt jauniešu līdzdalību; 2) kvalitatīvas izglītības un profesionālās pilnveides pieejamību un 3) digitālo prasmju un medijpratības attīstību.

2021. gadā sniegtajās atbildēs galvenā uzmanība ir pievērsta Covid-19 pandēmijas ietekmei uz jauniešiem. Divas trešdaļas uzskata, ka galvenā problēma ir jauniešu **garīgā veselība**. Joprojām kā nozīmīgi tiek vērtēti šķēršļi attiecībā uz **profesionālo izaugsmi un jauniešu bezdarbu**. Dalībvalstis arī pauž nepieciešamību vairāk koncentrēties uz **nodarbināmību un prasmju apguvi**, jo īpaši tiem jauniešiem, kuriem ir mazāk iespēju vai kuri dzīvo sociāli atstumtos apvidos.

- **Iesaistīšana**

Atbalsts **ES jaunatnes dialogam**, lai lēmumu pieņemšanas procesos iesaistītu daudzveidīgu jauniešu viedokli, kam seko nepieciešamība veicināt **iekļaujošu demokrātisku līdzdalību** sabiedrībā un demokrātiskajos procesos, un **“mācīties līdzdarboties” iespēju** attīstīšana ir Eiropas sadarbības prioritātes 2021. gada valsts turpmāko darbību plānotājos (tāpat kā 2019. gadā).

Dalībvalstis ir atzinušas **starpvalstu sadarbības pasākumus³⁸** programmas *Erasmus+* ietvaros par vēlamu sadarbības instrumentu šajā jomā, kam seko **ekspertu grupas** un **mācīšanās no līdzbiedriem**. ES Padomes prezidentvalstu trijotnes, Komisijas un Eiropas Jaunatnes foruma sadarbība ES Jaunatnes dialoga 8. ciklā ir atspoguļota valsts turpmāko darbību plānotājos kā labas prakses piemērs.

- **Saikņu veidošana**

Šajā jomā dalībvalstis savos valsts turpmāko darbību plānotājos ir noteikušas divus galvenos turpmākās sadarbības tematus: 1) nodrošināt visiem jauniešiem un jaunatnes darbiniekiem piekļuvi **pārrobežu mobilitātes un brīvprātīgā darba iespējām**, īpašu uzmanību pievēršot jauniešiem ar ierobežotām iespējām; 2) apmainīties ar paraugpraksi un turpināt darbu pie efektīvām sistēmām, lai **apstiprinātu un atzītu** neformālās un ikdienējās mācībās iegūtās **kompetences**.

Programmas *Erasmus+* starpvalstu sadarbības pasākumus kā vēlamāko sadarbības instrumentu 2021. gadā minēja 60 % dalībvalstu, kas sniedza atbildes.

- **Iespēju veicināšana**

³⁶ <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/FNAP>.

³⁷ <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/FNAPSurvey2021>.

³⁸ Starpvalstu sadarbības pasākumi ietver virkni pasākumu, kas dod iespēju *Erasmus+* valstu aģentūrām sadarboties un dalīties labākajā praksē visā Eiropā, un to mērķis ir uzlabot programmas kvalitāti un ietekmi sistēmiskā līmenī.

Divas trešdaļas no 2021. gada valsts turpmāko darbību plānotāju atbildēm apstiprināja, ka **kvalitatīvs darbs ar jaunatni** ir visnozīmīgākais sadarbības temats, kam seko nepieciešamība īstenot **Eiropas programmu darbam ar jaunatni**. Šajā pamatjomā vairāk nekā puse respondentu ir izvēlējušies izmantot **mācīšanos no līdzbiedriem, kas vērsta uz politikas izstrādi**.

Dialogs ar ieinteresētajām personām

ES Jaunatnes stratēģijas platforma tika izveidota 2019. gadā, lai veicinātu līdzdalības pārvaldību un stratēģijas īstenošanas koordināciju gan reālā, gan virtuālā vidē. Tajā piedalās ES iestāžu, dalībvalstu, *Erasmus+* un Eiropas Solidaritātes korpusa valsts aģentūru, jaunatnes organizāciju, vietējo un reģionālo pašvaldību pārstāvji, kā arī citas ieinteresētās personas. Platforma veido pamatu regulāram pilsoniskajam dialogam, piešķir ieinteresētajām personām lielāku nozīmi stratēģijas īstenošanas koordinēšanā un piedāvā iespējas apmainīties ar informāciju par pasākumiem un rezultātiem. Komisija ir mobilizējusi šo platformu pandēmijas laikā, lai ieinteresētās personas varētu apmainīties ar informāciju un pierādījumiem par pandēmijas ietekmi uz jaunatnes nozari.

Pirmais **ES jaunatnes koordinators** tika iecelts 2021. gada jūnijā. Koordinators uzdevums ir uzrunāt jauniešus un jaunatnes organizācijas un uzklaut viņu bažas. Mērķis ir arī palīdzēt palielināt iekšējo sadarbību starp dažādām ES politikas jomām, kas ietekmē jaunatni, un censties ņemt vērā jaunatnes perspektīvu attiecīgajās ES politikas jomās.

Jauniešiem paredzētā finansējuma uzraudzība: ES programmas un fondi

Ar jauniešiem saistītu ES izdevumu uzraudzība ir daļa no pārredzamības attiecībā uz ES rīcības pieeju, ko atbalsta stratēģija. Pievienotajā dienestu darba dokumentā par ES jaunatnes stratēģijas īstenošanu ir ziņots par līdzšinējām daudzgadu finanšu shēmas darbībām 2019.–2020. gadā, kā arī izklāstītas jauniešiem paredzētā finansējuma iespējas saskaņā ar jauno 2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēmu apvienojumā ar pagaidu atveseļošanas instrumentu — *NextGenerationEU*. Finansējuma iespējas saskaņā ar šo programmu ietver jauno *Erasmus+* programmu ar dubultu budžetu, lai piedāvātu vēl lielākas finansējuma iespējas jaunatnes jomā, **Eiropas Solidaritātes korpusu, Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvu, Eiropas Sociālo fondu Plus un programmu “Apvārsnis Eiropa”**.

Informēšana par ES jaunatnes stratēģiju

2019. gadā tika izstrādāti komunikācijas materiāli vairākās valodās, lai informētu par stratēģiju, jo īpaši internetā un sociālajos medijos.

[Eiropas Jaunatnes portāls](https://europa.eu/youth/home_lv)³⁹, kas ir vienas pieturas aģentūras daudzvalodu atsauces portāls jauniešiem Eiropā, tagad piedāvā plašu informācijas klāstu par ES jaunatnes stratēģiju. Ar *Eurodesk* un *Eurodesk Brussels Link* tīkla palīdzību portāls cita starpā sniedz jauniešiem informāciju par mobilitātes un apmaiņas projektu iespējām un demokrātiskas līdzdalības pasākumiem tādās politikas jomās kā nodarbinātība, cilvēktiesības vai miera veidošana.

³⁹ https://europa.eu/youth/home_lv.

6. Secinājumi un nākotnes izredzes ES sadarbībai jaunatnes jomā

Atskatoties uz pirmajiem trim īstenošanas gadiem un neraugoties uz Covid-19 pandēmijas graujošo ietekmi, ES jaunatnes stratēģija 2021.–2027. gadam ir parādījusi, ka tā ir **spēcīgs un ietekmīgs ceļvedis** sadarbības veicināšanai starp ES dalībvalstīm un jaunatnes politikas atbalstam gan ES, gan valstu līmenī. Lai īstenotu stratēģiju, jaunatnes nozare varētu paļauties uz pēdējos gados izstrādātajiem instrumentiem, kā arī uz galvenajām Eiropas jaunatnes programmām.

ES jaunatnes dialogam ir izdevies sapulcināt jauniešus un politikas veidotājus, lai apspriestu idejas un ņemtu vērā jaunatnes politiku, kā arī veicinātu jauniešu iesaistīšanos demokrātiskajos procesos, nodrošinot, ka ar viņu viedokli rēķinās. Tika pieliktas pūles, lai uzrunātu vairāk jauniešu, jo īpaši no dažādām vidēm un profiliem. Tomēr **ir iespējams vēl vairāk uzlabot dažādas izcelsmes jauniešu iesaisti ārpus tradicionālās pārstāvības**. Jaunās Erasmus+ un Eiropas Solidaritātes korpusa programmas integrācijas un daudzveidības stratēģija nodrošinās stabilu pamatu, lai pastiprinātu pasākumus šā mērķa sasniegšanai un veicinātu jaunus līdzdalības veidus, kas paredzēti nelabvēlīgākā situācijā esošu jauniešu līdzdalības veicināšanai. Eiropas Sociālais fonds Plus īpašu uzmanību pievērš atbalstam NEET jauniešiem un citiem nelabvēlīgākā situācijā esošiem vai neaizsargātiem jauniešiem.

Šķiet, ka ES ir arī **iedvesmas avots citiem pasaules reģioniem**, kad runa ir par jauniešiem paredzētas politikas, programmu un iniciatīvu izstrādi. ES jaunatnes dialoga iedvesmoti procesi tika izveidoti ārpus Eiropas Savienības, lai iesaistītu jauniešus, piemēram, Austrumu partnerības valstīs.

Iespējas jauniešiem un jaunatnes nozarei, ko piedāvā ES jaunatnes programmas, joprojām bija populāras un pievilcīgas pat pandēmijas laikā. Komisijas īstenotā **koprades⁴⁰ pieeja**, lai veidotu jaunās programmas jaunatnes jomā, ļāva pandēmijas laikā ieviest elastīgus pasākumus, lai tie atbilstu jaunatnes nozares vajadzībām. Tāpēc Komisija varētu ātri rīkoties, lai atbalstītu nozares pielāgošanos jaunām problēmām, piemēram, samazinātai fiziskai mobilitātei, kā arī digitāliem un hibrīdformātiem.

Tomēr pandēmija ir arī uzsvērusi to, cik svarīgi ir apsvērt demokrātijas nozīmi sabiedrībā, un ir akcentējusi **pilsoniskās izglītības, medijpratības, izpratnes par dezinformāciju un darba ar jaunatni būtisko nozīmi**, lai veicinātu jauniešu aktīvu līdzdalību un iesaistīšanos. Apjomīgā pāreja uz tiešsaistes izglītību un digitālo darbu ar jaunatni ir uzsvērusi nepieciešamību pēc **ātrākām reformām, spēju veidošanas, skolotāju un jaunatnes darbinieku apmācības, prasmju pilnveidošanas, jaunām pedagogiskām metodēm un labākas digitālās sagatavotības**, kā arī to, cik būtiska nozīme dažām jauniešu kategorijām ir klātienē pasākumiem.

2021.–2027. gada programmas Erasmus+, Eiropas Solidaritātes korpusa un Eiropas Sociālais fonds Plus ir piemērotas, lai reaģētu uz nepieciešamo ekonomikas un sabiedrības digitālo un zaļo pārveidi. Programmas būs iekļaujošākas un veicinās pozitīvas pārmaiņas, lai sekmētu izglītības un apmācības, jaunatnes un sporta noturību pret pārmaiņām ciešā saskāņā ar **Eiropas izglītības telpas un Digitālās izglītības rīcības plāna** prioritātēm.

⁴⁰ Koprādē tika iesaistītas jauniešu ieinteresētās personas programmu izstrādes procesā.

Attiecībā uz nākotni Komisija ir apņēmusies turpināt risināt ar jaunatni saistītus jautājumus, par ko liecina nesenā **ES jaunatnes koordinatora** iecelšana. Koordinators centīsies panākt, lai ES politikas veidošanā vairāk tiktu ņemtas vērā jauniešu intereses, kā arī tiktu nodrošināta labāka sinerģija un zināšanu apmaiņa starp dažādām Eiropas līmeņa politikas jomām, kas ietekmē jauniešus.

Komisija arī pastiprina centienus iesaistīt jauniešus galvenajās Eiropas iniciatīvās. Jauniešiem ir aktīvi jāiesaistās **konferencē par Eiropas nākotni**, kurā tiek risināti tādi svarīgi jautājumi kā klimata pārmaiņas, spēcīgāka ekonomika, tostarp darba un darbvietu nākotne, izglītība, apmācība un jaunatnes politika, kā arī pieaugošā digitālo tehnoloģiju nozīme. Jaunieši ir aicināti aktīvi iesaistīties jaunajā **Eiropas “Bauhaus”** iniciatīvā — kustībā, kuras mērķis ir kopīgi izstrādāt un attīstīt jaunus dzīvesveidus harmonijā ar planētu.

Neraugoties uz valstu atšķirīgajām situācijām, ES jaunatnes stratēģija ir ļāvusi dalībvalstīm apzināt kopīgas problēmas un prioritātes, galvenokārt savstarpējās mācīšanās pasākumos un jo īpaši pandēmijas kontekstā.

Nākamajā periodā stratēģijas instrumentus varētu izmantot, lai labāk iesaistītu jauniešus, veidotu ar viņiem saiknes un veicinātu jauniešu iespējas, tai skaitā **vēl vairāk stiprinātu jauniešu līdzdalības procesus un uzrunātu vairāk jauniešu ārpus parastās pārstāvības**, kā arī īstenotu **Eiropas programmu darbam ar jaunatni un topošo Padomes Ieteikumu par brīvprātīgo jauniešu mobilitāti**. Stratēģijas rīkus un instrumentus varētu izmantot arī, lai risinātu konkrētas nākotnes problēmas, tostarp **Covid-19 pandēmijas ietekmi uz jauniešu izglītību, nodarbinātību un garīgo veselību**, jo īpaši nelabvēlīgākā situācijā esošu jauniešu vidū, un pieaugošo vajadzību pēc digitālā darba ar jaunatni.

Šīs pašreizējās prioritātes tiks iekļautas jaunajā **darba plānā trīs gadu periodam no 2022. līdz 2024. gadam**, kurā galvenā uzmanība tiks pievērsta **jauniešu un jaunatnes nozares izturētspējai un atveseļošanai** pēc Covid pandēmijas. ES programmas un fondi, piemēram, **Erasmus+**, **Eiropas Solidaritātes korpuss**, **“Apvārsnis Eiropa”** un **Eiropas Sociālais fonds Plus**, var sniegt ievērojamu ieguldījumu, jo tie ir uzlaboti un pielāgoti atbilstīgi jaunākajām norisēm. Turklāt liela ietekme var būt papildu finansējumam no **NextGenerationEU**, sniedzot spēcīgu atbalstu daudzām politikas jomām, kas skar jauniešus (izglītība, prasmes, nodarbinātība, klimats utt.).

ES jaunatnes sadarbības un politikas galvenais uzdevums joprojām ir nodrošināt, lai visiem Eiropas jauniešiem būtu vienlīdzīgas iespējas, un sniegt viņiem nepieciešamo atbalstu, lai viņi varētu dzīvot, strādāt, mācīties un attīstīties. ES jaunatnes stratēģijai 2021.–2027. gadam ir būtiska nozīme šo mērķu sasniegšanā. Izveidojot šo stingro politikas sistēmu, kas nodrošina zināšanu apmaiņu un savstarpēju mācīšanos starp dalībvalstīm, kā arī novirza *Erasmus+* un citu ES programmu finansējumu trim stratēģiskajiem pīlāriem — iesaistīšana, saikņu veidošana, iespēju veicināšana —, tiks nodrošinātas iespējas daudziem jauniešiem Eiropā pilnībā izmantot savu potenciālu, sagatavoties pārejai uz videi draudzīgu un digitālu vidi un veidot viņiem gaišāku un taisnīgāku nākotni.

2021. gada 15. septembrī Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena runā par stāvokli Savienībā⁴¹ paziņoja, ka Eiropas Komisija ierosinās 2022. gadu pasludināt par Eiropas

⁴¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/SPEECH_21_4701

Jaunatnes gadu un veltīt to jauniešiem, kuri no tik daudz kā ir atteikušies citu labā. Šā gada mērķis būs pastiprināt Savienības, dalībvalstu, reģionālo un vietējo iestāžu centienus godināt un atbalstīt jauniešus un iesaistīties dialogā ar viņiem, ņemot vērā pēcpandēmijas apstākļus, jo “Eiropai ir vajadzīgi visi tās jaunieši”.